

Power of the pill: views about cardiovascular risk and the risk-reducing effect of statins

Per Lytsy

MD, PhD, Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, Uppsala universitet, Box 564, 751 22, Uppsala. E-post: per.lytsy@pubcare.uu.se.

Statiner är en vanlig läkemedelsbehandling med syfte att minska risken för framtida hjärt- och kärlsjukdom och för tidig död. Även om effekten av statiner är väldokumenterad i kliniska studier går det inte att veta om behandlingens syfte uppnås hos en enskild patient.

Syftet med denna avhandling var undersöka hur behandlande patienter såväl som förskrivande läkare uppfattar behandlingsnyttan med statiner. En patientgrupp, bestående av totalt 829 statinbehandlade patienter (svarsfrekvens 69,4 %), besvarade en enkät med frågor om hälsotillstånd, livsstilsvanor och syn och förväntningar på statinbehandling. Patientgruppen ombads att utifrån sitt eget hälsotillstånd och sin egen behandling dels skatta effekten av statinbehandling på olika vis, dels skatta i vilken utsträckning de såg behandlingen som nödvändig och farlig. En specifik frågeställning var om sammanvägd risknivå och/eller etablerad kranskärlsjukdom hos patienter var faktorer associerade med deras syn på behandlingens nödvändighet och nytta.

Resultaten visade att patientgruppen kraftigt överskattade statiners generella effekt jämfört med publicerade kliniska effektresultat. Vidare så fanns inget stöd för att medicinska omständigheter (etablerad kranskärlsjukdom/risknivå) påverkade hur patienterna bedömde sannolikheten att själva få nytta av behandlingen.

I en annan delstudie i avhandlingen undersöktes hur förskrivande läkare

(allmänläkare, internmedicinare och kardiologer, n=330, svarsfrekvens 65,3 %) ser på nyttan vid statinbehandling. Läkargruppen ombads utgå från två fiktiva patientfall: ett primärpreventivt (52-årig man) och ett sekundärpreventivt (69-årig kvinna) och därefter ta ställning till behandling och förväntad behandlingseffekt. Behandlingseffekten skattades dels som den absoluta riskreduktionen på grupp-nivå för hjärtinfarkt/ischemisk kranskärlsjukdom vid fem års behandling, dels ombads läkargruppen att bedöma vilken effekt behandlingen i genomsnitt väntades ha på livslängd vid långtidsbehandling av individer lika dem i patientfallen.

Läkargruppen både under- och överskattade statiners effekt uttryckt som absolut riskreduktion. Omkring en tredjedel av respondenterna låg inom ett intervall som stöds av evidensbaserad data. I genomsnitt bedömdes statinbehandling förlänga livet med 3,4 år (median 2,0) i det primärpreventiva fallet, respektive i genomsnitt 3,1 år (median 3,0) i det sekundärpreventiva fallet. Jämfört med studier som extrapolerat tidsbegränsade kliniska studieresultat till ett livsperspektiv förefaller läkargruppens förväntningar på statiners livsförlängande effekt att vara för höga.

Sammantaget visar avhandlingen att patienter och läkare har olika perspektiv, synsätt och förväntningar på statinbehandling och att dessa emellanåt avviker från evidensbaserad kunskap.

Avhandling vid Uppsala universitet 2010. Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, enheten för socialmedicin. Återfinns på: <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:308500/FULLTEXT01>.